

Prospektiva undersökningar behövs

GRUPPRAPPORT

Lars Hedenberg

Symposiedeltagarna samlades i grupper för att diskutera fram olika förslag till forskningsinsatser. Grupprapporterna redovisas här i endast lätt bearbetat skick. De bör ses som idépooler och ej som välöverlagda förslag.

I den nedan redovisade grupprapporten betonas behovet av prospektiva undersökningar och hur arbetsmiljön förändras i olika branscher liksom undersökningar av ekonomiska och psykologiska faktorer roll under rehabiliteringsförloppet.

Rapportören är chefsläkare vid Göteborgs Stads Förvaltningshälsovård.

För att studera mekanismerna bakom utslagning från arbetsmarknaden borde *retrospektiv och prospektiv metodik* vara genomförbar:

Retrospektiv, med utgångspunkt från olika grupper av utslagna i yrkesmässig rehabilitering. Undersökningen kan vara svår att göra helt rättvisande: man löper risk att få lätt färgade svar.

Prospektiv, utgående från ett slumpmässigt urval av nyanställda i olika branscher. Studien skulle löpa longitudinellt, bedöms som resurskrävande men med goda utsikter till rättvisande resultat. Man skulle därvid också kunna registrera hur arbetsmiljön och arbetets karaktär förändras under tiden och effekten av detta på arbetsmotivation och utslagning. För att få den fullständiga bilden av vederbörandes situation måste man beakta fritidsintressenas stora betydelse för helhetsbilden.

Ett användbart material i form av uppgifter om utslagningshotade kan möjligen redan finnas tillgängligt inom *företagshälsovården* vid större företag. Företagshälsovården bör kunna spela en

central roll i studier av detta slag, då företagshälsovård i modern mening: företagsläkarkårens utveckling till välutbildad specialistkår måste understödjas.

Ekonomiska faktorer spelar in på olika sätt i samband med utslagning. De lönemässiga förhållandena i en presumptiv återanpassningssituation är troligen av stor betydelse liksom också ersättningsförhållanden under pågående rehabilitering eller arbetsvård.

Likaledes inverkar sannolikt pensions- och försäkringsformer och nivåer på motivation för återgång i arbete och därmed också på utslagningen.

En tredje ekonomisk aspekt som måste belysas är den faktiska ekonomiska vinst för samhället som uppstår genom att utslagningen kan förhindras. Detta bedöms som viktigt för att få anslagsbeviljande myndigheters medverkan till yrkesmässig rehabilitering inom och utanför företag.

Psykologiska aspekter spelar in på flera olika sätt i utslagningsprocessen. Inverkan av ersättningsförhållanden, löneutsikter, pensions- och försäkringsförhållanden har nämnts ovan. Kartläggning bör också göras av de normer, attityder och förväntningar som påverkar den enskilde under ett rehabiliteringsförlopp. Man får söka utarbeta metoder att påverka dessa möjligen rehabiliterings- och motivationshämmande faktorer. Arbetets utomordentligt stora betydelse för den enskildes självkänsla och psykiska harmoni och därmed också den enskildes funktion som samhällsmedborgare, kan i de allra flesta fall inte betvivlas.

Stressfaktorer i omgivningen bör kartläggas och korreleras med tecken till stressintolerans, vegetativ labilitet etc hos individen. Med sådan metodik skulle basala motivationsförhållanden och utslagningsorsaker kunna belysas.